Scríobh do Scrúduimhir anseo | | M47T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2006

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

GNÁTHLEIBHÉAL

STAMPA IONAID

DÉ hAOINE, 9 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

Roinn A
Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich** gceist ar bith a fhreagairt.
Tá **6** mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.

Roinn B
Tá **cúig** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile** a fhreagairt.
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1**.
Tá **50** marc an ceann ag gabháil le **Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.**
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Roinn C
Tá **trí** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí tabhairt faoi cheist **amháin** ar ábhar roghnach agus **cuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b) nó cuid (c)** den cheist a fhreagairt.
Ní ceadaithe d'iarrthóirí a chuir obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh isteach le haghaidh scrúdaithe ach Ceist 2 amháin a fhreagairt sa roinn seo.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil le hábhair roghnacha **1** agus **3**.
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2.**
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair <u>deich</u> gceist ar bith sa roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Liostaigh **<u>trí</u>** fhoinse lipidí (saillte) faoi gach ceann de na teidil seo a leanas: (6)

Lipidí (Ainmhíocha) Sáithithe	Lipidí (Glasrúla) Neamhsháithithe

2. **(a)** Cuireann an amaláis sheileach tús le díleá i gcás ceann amháin díobh seo a leanas.
Cén ceann?
Cuir tic √ leis an bhfreagra ceart. (2)

- ☐ Stáirse sa bhéal.
- ☐ Próitéin sa bholg.
- ☐ Siúcrós sa stéig bheag.

(b) Comhlánaigh iad seo a leanas: (4)
Gabhann aimínaigéid (próitéiní díleáite) trí bhallaí an ______________________

isteach sa ghréasán ribeadach a nascann le chéile agus a dhéanann

an _________________________ a thugann na cothaithigh go dtí an t-ae.

3. **(a)** Luaigh **<u>dhá</u>** fheidhm atá leis an gcailciam sa chorp. (4)

(i) ____

(ii) ____

(b) Liostaigh **<u>dhá</u>** fhoinse mhaithe cailciam sa réim bia. (2)

(i) ____

(ii) ____

4. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** threoirlíne ó thaobh itheacháin shláintiúil de le haghaidh oibrí suiteach atá 30 bliain d'aois. (6)

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

(iii) ______________________________

____

5. **(a)** Ainmnigh **ceithre** chothaitheach a fhaightear in uibheacha. (4)

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(b) Liostaigh **dhá** thionchar a bhíonn ag teas ar uibheacha. (2)

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

6. **(a)** Liostaigh **dhá** bhuntáiste agus **dhá** mhíbhuntáiste a bhaineann le bianna áise (bianna pacáistithe/stánaithe). (4)

Buntáistí

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

Míbhuntáistí

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(b) Ainmnigh eagraíocht **amháin** a chuireann díolachán earraí bia Éireannacha chun cinn. (2)

____

7. Ainmnigh **<u>trí</u>** shaghas éagsúla d'ábhair phacáistithe a úsáidtear i dtionscal an bhia agus tabhair sampla difriúil **<u>amháin</u>** den úsáid a bhaintear as gach ceann díobh. (6)

Saghas an ábhair phacáistithe	Sampla den úsáid

8. Ainmnigh **<u>trí</u>** aicme cáise agus tabhair sampla **<u>amháin</u>** de gach aicme. (6)

Aicme cáise	Sampla

9. Tabhair breac-chuntas ar **<u>thrí</u>** thoisc ar cheart iad a chur san áireamh nuair a bhítear ag roghnú fearas mór leictreach do theach cónaithe. (6)

(i) ____

____

(ii) ____

____

(iii) ____

____

10. **(a)** Liostaigh **ceithre** mhodh chun íoc as earraí agus seirbhísí. (4)

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(b) Ainmnigh **dhá** shaghas árachais atá ar fáil do thomhaltóirí. (2)

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

11. Mol **dhá** fhabraic atá oiriúnach le haghaidh cuirtíní i seomra suite agus luaigh airí **amháin** de chuid gach fabraic díobh. (6)

Fabraic	**Airí**

12. Ainmnigh agus mínigh **dhá** cheart atá againn mar thomhaltóirí. (6)

(i) **Ainmnigh** ______________________________

Mínigh ______________________________

(ii) **Ainmnigh** ______________________________

Mínigh ______________________________

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile sa roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil le Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

1. ***' Níl dóthain snáithín á ithe ag páistí, agus tá siad ag ithe níos mó saille agus salainn ná mar a mholtar.'***

(Suirbhé Náisiúnta Bhia na bPáistí – COC agus C. na T.).

Tugtar an t-eolas seo a leanas ar an lipéad ar phaicéad de **'Jumbo Porridge Oats':**

COMHDHÉANAMH TIPICIÚIL	**In aghaidh 100g**	**In aghaidh riar 40g**
Fuinneamh	1613kJ 386.6kcal	645.3kJ 154.6kcal
Próitéin	11.1g	4.4g
Carbaihiodráití	73g	29.2g
Saill	5.5g	2.2g
Snáithín	6.1g	2.5g
Sóidiam	Gráinnín	Gráinnín
Tiaimín	0.85mg	0.35mg
Iarann	4.1mg	1.64mg

(a) Déan trácht ar luach diaitéiteach **'Jumbo Porridge Oats'**. (12)

(b) Mol **dhá** bhia (seachas bainne) arbh fhéidir iad a riar le leite chun an luach cothaitheach a mhéadú.
Tabhair cúis **amháin** le do rogha i gcás gach bia acu. (12)

(c) Déan biachlár (trí bhéile) le haghaidh lá **amháin** a leagan amach do theaghlach ina bhfuil páistí óga a bhfuil sé molta dóibh cur leis an méid snáithín sa bhia a itheann siad. (18)

(d) Tabhair cuntas ar charbaihiodráití agus bíodh tagairt agat dóibh seo:
- (i) aicmiú
- (ii) sampla **amháin** de gach aicme
- (iii) feidhmeanna sa chorp. (18)

(e) Ainmnigh **ceithre** mhír d'fhaisnéis do thomhaltóirí a fhaightear ar phacáistiú bia. Mínigh tábhacht gach ceann acu. (20)

2. **'Tá mórán cothaitheach san iasc a bhfuil gá ag an gcorp leo chun forbartha. Slí amháin chun a chinntiú go bhfuil gach ní á fháil agat chun go mbeifeá sláintiúil agus lán fuinnimh ná iasc a ithe dhá uair in aghaidh na seachtaine, roinnt éisc atá lán d'ola san áireamh.'**

(Suíomh gréasáin BIM: www.bim.ie).

(a) Déan cur síos ar (i) luach cothaitheach agus ar (ii) luach diaitéiteach an éisc. (20)

(b) Ainmnigh **<u>trí</u>** shaghas éagsúla d'earraí éisc phróiseáilte agus luaigh cén fáth a bhfuil éileamh ar na hearraí sin. (14)

(c) Modh amháin chun iasc a choimeád ar stór ar feadh tréimhse ná é a reo.
Tabhair breac-chuntas ar na rialacha ginearálta ba chóir a leanúint agus bia úr á reo. (16)

3. ***Tá beirt pháistí ag Sinéad agus Seán Ó Briain. Tá siad trí bliana agus cúig bliana d'aois. Oibríonn Seán cúig lá sa tseachtain agus fanann Sinéad sa bhaile chun féachaint i ndiaidh na bpáistí. Tá cónaí orthu i dteach ar cíos ina bhfuil trí sheomra codlata agus tá siad ag cur airgid i dtaisce chun teach cónaithe dá gcuid féin a cheannach.***

(a) Mínigh cén fáth a bhfuil sé tábhachtach do mhuintir Bhriain buiséad a leagan amach. (12)

(b) Liostaigh príomhfhoinsí caiteachais an teaghlaigh seo. (15)

(c) Pléigh **<u>trí</u>** thoisc ar cheart do Shinéad agus do Sheán Ó Briain a chur san áireamh agus teach dá gcuid féin á roghnú acu. (15)

(d) Cuireann údaráis áitiúla raon seirbhísí/scéimeanna ar fáil maidir le soláthar tithíochta. Ainmnigh agus déan cur síos ar sheirbhís/scéim **<u>amháin</u>** a chuirtear ar fail. (8)

4. ***De réir mar a athraíonn an tsochaí, athraíonn struchtúr an teaghlaigh nua-aimseartha.***

(a) D’ainneoin athruithe struchtúir, fanann feidhmeanna an teaghlaigh buanseasmhach. Sainaithin agus déan cur síos ar **thrí** fheidhm thábhachtacha de chuid an teaghlaigh. (24)

(b) Mínigh conas a thugann institiúidí nó eagraíochtaí sóisialta eile cabhair i gcás feidhm **amháin** de chuid an teaghlaigh. (10)

(c) Pléigh an tionchar atá ag cúrsaí inscne le blianta beaga anuas ar rólanna bhaill an teaghlaigh. (16)

5. ***‘ Tá Éire ag athrú, tá breis agus an ceathrú cuid den daonra os cionn 50 bliain d’aois agus tá breis is duine as gach dáréag os cionn 70 bliain d’aois.’***

(The Irish Times, Aibreán 23, 2005).

(a) Pléigh **trí** chúis a mbíonn saol níos faide ag daoine sa lá atá inniu ann. (18)

(b) Tabhair cuntas ar bhuntáistí **agus** ar mhíbhuntáistí seantuismitheoirí a bheith ina gcónaí le ball den teaghlach a bhfuil páistí óga aige/aici. (20)

(c) Tabhair breac-chuntas ar an nós imeachta maidir le huacht a dhéanamh. (12)

Roinn C

Freagair ceist amháin sa roinn seo.
Ní ceadaithe d'iarrthóirí a chuir obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh isteach le haghaidh scrúdaithe ach tabhairt faoi Cheist 2 amháin sa roinn seo.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 1(a) a fhreagairt mar aon le 1(b) nó 1(c).

1. (a) (i) Déan miontrácht ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar dhearadh agus ar thógáil tí faoi **gach** ceann de na ceannteidil seo a leanas:
- (i) suíomh
- (ii) stíl tí
- (iii) riachtanais teaghlaigh (faoi láthair agus sa todhchaí)
- (iv) forbairtí teicneolaíochta. (26)

(ii) Sainaithin **ceithre** mhionathrú ba cheart a dhéanamh ar an dearadh nuair a bhítear ag dearadh tí do dhuine a úsáideann cathaoir rothaí. (12)

(iii) Luaigh **(a)** na buntáistí agus **(b)** na míbhuntáistí a bhaineann le teach/árasán a thógáil ar cíos. (12)

agus

1. (b) (i) Tugtar an t-eolas seo a leanas ar ainmchlár atá ceangailte le folúsghlantóir:

220 – 230V	**1800W uas.**

Cén fáth a bhfuil gach ceann de na míreanna eolais sin thuas tábhachtach don tomhaltóir? (14)

(ii) Liostaigh agus mínigh **ceithre** phointe thábhachtacha maidir le húsáid shábháilte leictreachais sa teach cónaithe. (16)

nó

1. (c) (i) Tabhair cuntas ar **ceithre** thoisc ar cheart iad a chur san áireamh agus bailchríocha balla á roghnú le haghaidh an taobh istigh den teach. (16)

(ii) Déan cur síos ar shaghas **amháin** bailchríoch bhalla atá oiriúnach le haghaidh seomra leapa páiste óig. Tabhair **dhá** chúis le do rogha. (14)

Ábhar Roghnach 2- Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 2(a) a fhreagairt mar aon le 2(b) nó 2(c)

2. **(a)** ***Imríonn tú le foireann áitiúil peile nó cispheile agus tá iarrtha ort smaointe a chur ar aghaidh le haghaidh culaith nua dhá bhall.***

(i) Sceitseáil agus déan cur síos ar fheisteas dhá bhall ba dhóigh leat a bheadh oiriúnach. (10)

(ii) Tabhair tuairisc ar thábhacht na nithe seo a leanas i do dhearadh:
- dath
- coibhneas
- feidhmiúlacht (úsáid). (9)

(iii) Dear agus sceitseáil lógó oiriúnach le haghaidh an fheistis seo. (6)

agus

2. **(b)** (i) Aicmigh na snáithíní nádúrtha agus tabhair sampla **amháin** de gach aicme acu. (6)

(ii) Liostaigh trí **airí** de chuid snáithín **amháin** atá luaite thuas. (9)

nó

2. **(c)** (i) Mínigh conas a bhíonn tionchar ag na meáin ar an rogha éadaí a chaitheann déagóirí. (9)

(ii) Cad iad na pointí ar cheart iad a chur san áireamh nuair a bhítear ag roghnú patrún tráchtála le fuáil sa bhaile? (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 3(a) a fhreagairt mar aon le 3(b) nó 3(c).

3. (a) ***'Bhí 53,200 fear agus 32,400 bean dífhostaithe sa dara ceathrú de 2005.'***
(An Phríomh-Oifig Staidrimh 2005).

(i) Cén fáth, dar leat, a raibh níos mó fear ná ban dífhostaithe in 2005? (10)

(ii) Sainmhínigh dífhostaíocht. (6)

(iii) Pléigh tionchar na dífhostaíochta orthu seo:
(i) an duine aonair
(ii) an teaghlach
(iii) an tsochaí. (24)

(iv) Ainmnigh agus tabhair sonraí scéim rialtais **amháin** a chuidíonn le fostaíocht a chruthú. (10)

agus

3. (b) (i) Mínigh cén fáth a bhfuil gá le háiseanna cúram leanaí sa tsochaí nua-aimseartha. (15)

(ii) Tabhair cuntas achomair ar na tosca ba cheart do thuismitheoir a chur san áireamh nuair a bhíonn rogha maidir le cúram leanaí le déanamh. (15)

nó

3. (c) ***'Bíonn oideachas á chur orainn i rith ár saoil ar fad.'***

(i) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** shlí ina gcuireann an t-oideachas le forbairt an duine. (15)

(iii) Déan achoimre ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar ghnóthachtáil oideachais an dalta. (15)

Leathanach Bán